

POSTANOWIENIE

Dnia 18 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania A. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Rybniku
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 marca 2025 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 28 lutego 2024 r., sygn. akt III AUa 1069/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od ubezpieczonego na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rybniku kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego wraz z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty.**

[SOP]

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 28 lutego 2024 r. rozpoznając apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Rybniku z dnia 4 maja 2022 r., zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie A. W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rybniku z dnia 25 sierpnia 2021 r.

odmawiającej ubezpieczonemu prawa do emerytury górniczej, gdyż nie udokumentował on wymaganych 25 lat pracy górniczej i pracy równorzędnej do pracy górniczej, a jedynie 13 lat, 8 miesięcy i 12 dni takiej pracy.

W wywiedzionej od powyższego orzeczenia skardze kasacyjnej wnioskodawca, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, podniósł zarzut naruszenia przepisu prawa materialnego, a mianowicie:

1. art. 50b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dalej jako ustawa emerytalna) przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że systematyka przepisów ustawy emerytalnej wskazuje na nadrzędność przepisu art. 50b ustawy emerytalnej nad przepisem art. 50c ust. 1 pkt 5 tej ustawy odnoszącym się do stanowisk dozoru ruchu, pomimo że charakter pracy na stanowisku piastowanym przez ubezpieczonego kwalifikowany powinien być jako praca górnicza, wobec czego zastosowanie w niniejszej sprawie winien znaleźć przepis art. 50a ust. 1 ustawy emerytalnej;

2. art. 5 k.c. przez nadużycie prawa podmiotowego przez organ rentowy i uczynienie ze swego prawa użytku, który był sprzeczny z zasadami współzycia społecznego za sprawą naruszenia zasady równego traktowania ubezpieczonych spełniających przesłanki z przepisu art. 50a ustawy emerytalnej w zakresie przyznawania prawa do emerytury górniczej skutkującego oddaleniem odwołania ubezpieczonego, pomimo że zmiana stanu normatywnego w czasie pełnionego przez ubezpieczonego stanowiska nie może uzasadniać oddalenia odwołania, gdyż o ilości zjazdów decyduje Zarządzenie Kierownika Ruchu Zakładu Górniczego, a nie ubezpieczony.

Skarżący podniósł również zarzut naruszenia przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, to jest art. 391 k.p.c. w zw. z art. 328 k.p.c. wynikającą z nienależytego uzasadnienia zaskarżonego wyroku przez brak wszechstronnego rozważenia i wyjaśnienia zaprezentowanej wykładni przepisu art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej oraz braku przytoczenia i rozważenia dotychczas prezentowanej linii orzeczniczej sądów w podobnych sprawach, zgodnie z którą praca mieszcząca się w kategorii dozoru ruchu i kierownictwa ruchu musi zostać uznana za pracę górniczą bez konieczności wykazywania określonej ilości dniówek roboczych przepracowanych pod ziemią, a

już w szczególności, bez konieczności wykazywania co najmniej połowy takich dniówek.

Wobec przedstawionych zarzutów ubezpieczony wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w Rybniku, zniesienie postępowania w obu instancjach i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Rybniku do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na ustawowe przesłanki wynikające z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. to jest o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wobec istnienia potrzeby wykładni przepisów art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej w zw. z art. 50b ustawy emerytalnej budzących wątpliwości co do tego: czy przepis art. 50b ustawy emerytalnej jest normą nadrzędną względem przepisu art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej, który odnosi się do stanowisk dozoru ruchu, a więc pracy wykonywanej przez ubezpieczonego, która to praca wykonywana była na stanowisku Starszego Inspektora do Spraw Gospodarki Wodno-Ściekowej pod ziemią jako tożsamego ze stanowiskiem Starszego Inspektora Technologii Górniczej pod ziemią wymienionego w Załączniku nr 1 do Zarządzenia nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia stanowisk kierownictwa ruchu i dozoru ruchu pod ziemią, w kopalniach siarki i kopalniach węgla brunatnego, na których zatrudnienie uważa się za pracę górniczą (dalej jako Załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu), a także czy przepis art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej, w tak ustalonym stanie faktycznym sprawy, wyłącza zastosowanie przepisu art. 50a ust. 1 ustawy emerytalnej statuującego uprawnienie do emerytury górniczej, pomimo spełnienia przez ubezpieczonego ustawowych przesłanek stanowiących warunek *sine qua non* prawa ubiegania się o przyznanie emerytury górniczej. Według skarżącego, w powyższym zakresie, istnieje rozbieżność w orzecznictwie Sądu Apelacyjnego w Katowicach, czego przykładami są m.in. wyroki Sądu Apelacyjnego w Katowicach z: 18 czerwca 2002 r., III AUa 3723/01; 31 października 2000 r., III AUa 971/00; 22 marca 2000 r., III AUa 893/99.

Ponadto zdaniem skarżącego, w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, a mianowicie: „czy do okresów pracy górniczej uwzględnionych przez organ rentowy doliczyć należy sporne okresy zatrudnienia ubezpieczonego od stycznia 1997 r. do grudnia 2012 r. na stanowisku Starszego Inspektora do Spraw Gospodarki Wodno-Ściekowej pod ziemią jako tożsamego ze stanowiskiem Starszego Inspektora Technologii Górniczej pod ziemią (wymienionego w Załączniku nr 1 do Zarządzenia nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu) bez konieczności potrzeby udowadniania pracy górniczej wykazem zjazdów”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o jej oddalenie, a także o zasądzenie od skarżącego na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek (postanowienia Sądu Najwyższego z 19 listopada 2024 r., I PSK 36/24, LEX nr 3787580; 3 grudnia

2024 r., III USK 226/24, LEX nr 3801321; 5 lutego 2025 r., III USK 346/23, LEX nr 3834801).

Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna jest szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, że takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego z: 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134; 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392; 17 października 2024 r., III PSK 110/23, LEX nr 3793388; 26 listopada 2024 r., III USK 55/24, LEX nr 3801315).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla którego rozwikłania dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istnienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurydyczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez sąd drugiej instancji. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw. Nie można przy tym zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie

wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, LEX nr 2630721; 28 maja 2024 r., I CSK 2813/23, LEX nr 3721305; 28 stycznia 2025 r., III USK 155/24, LEX nr 3829521).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., to jest istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (postanowienia Sądu Najwyższego z: 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383; 17 kwietnia 2024 r., III USK 9/24, LEX nr 3707191; 3 grudnia 2024 r., III USK 226/24, LEX nr 3801321). Twierdzenie o występowaniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów jest uzasadnione tylko wtedy, jeżeli co do konkretnego przepisu prawnego brak jednolitej lub utrwalonej judykatury, zwłaszcza judykatury Sądu Najwyższego, albo przyjęta i dominująca wykładnia jest oczywiście błędna lub kontrowersyjna (T. Wiśniewski (w:) D. Dończyk, J. Iwulski, G. Jędrejek, I. Koper, G. Misiurek, M. Orecki, P. Pogonowski, S. Sołtysik, D. Zawistowski, T. Zembrzusi, T. Wiśniewski, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom. II. Artykuły 367–505³⁹, Warszawa 2021, art. 398⁹; postanowienia Sądu Najwyższego z: 21 grudnia 2023 r., I CSK 6060/22, LEX nr 3652029; 27 listopada 2024 r., I CSK 3747/23, LEX nr 3786921).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał istnienia powołanych przyczyn przedsądu. Formując pytania, dotyczące wykładni przepisów art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej w zw. z art. 50b tej ustawy uwidoczniony problem odnosi się do stanowisk dozoru ruchu, a więc pracy wykonywanej przez ubezpieczonego, która wykonywana była na

stanowisku Starszego Inspektora do Spraw Gospodarki Wodno-Ściekowej pod ziemią jako tożsamego ze stanowiskiem Starszego Inspektora Technologii Górniczej pod ziemią wymienionego w Załączniku nr 1 do Zarządzenia nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu bez konieczności udowadniania pracy górniczej wykazem zjazdów. Problem w wykładni powołanych przez skarżącego we wniosku przepisów został rozstrzygnięty w judykaturze.

Zgodnie z treścią art. 50c ustawy emerytalnej wyodrębnienie pracy górniczej nastąpiło przy zastosowaniu dwóch kryteriów, to jest charakteru wykonywanej pracy oraz - w związku z art. 50b ustawy - czasu jej świadczenia, co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy obowiązującego pracownika zgodnie z zasadami Kodeksu pracy. Stąd do stażu emerytalnego uwzględnianego przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej na podstawie art. 50a ustawy emerytalnej zalicza się prace górnicze (oraz prace równorzędne z pracą górniczą) - wymienione w art. 50c ust. 1 i 2 tej ustawy, świadczone w co najmniej połowie wymiaru czasu pracy (wyrok Sądu Najwyższego z 23 października 2013 r., I UK 128/13, LEX nr 1455718; postanowienie Sądu Najwyższego z 10 września 2024 r., I USK 503/23, LEX nr 3774111).

W niniejszej sprawie skarżący domaga się zakwalifikowania spornego okresu jako pracy „pracownika dozoru ruchu” na podstawie art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej, wywodząc, że stanowisko, na którym pracował w spornym okresie tj. od stycznia 1997 r. do grudnia 2012 r., Starszego Inspektora do Spraw Gospodarki Wodno-Ściekowej pod ziemią jest tożsame ze stanowiskiem Starszego Inspektora Technologii Górniczej pod ziemią (wymienionego w Załączniku nr 1 do Zarządzenia nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu) zaliczonego do pracy górniczej bez konieczności potrzeby udowadniania pracy górniczej wykazem zjazdów.

Szczegółową analizę zagadnień, na które skarżący powołuje się we wniosku, dokonał Sąd Najwyższy w wyroku z 26 lutego 2020 r. (I UK 363/18, OSNP 2021 nr 3, poz. 33; też postanowienie 10 września 2024 r., I USK 503/23, LEX nr 3774111). W uzasadnieniu do cytowanego wyroku Sąd Najwyższy zważył, że przepis art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej zawiera delegację do określenia w drodze rozporządzenia (między innymi) stanowisk pod ziemią na stanowiskach dozoru ruchu oraz kierownictwa ruchu kopalń, przedsiębiorstw i innych podmiotów

określonych w pkt 1-3. Właściwy minister nie wydał dotychczas wskazanego rozporządzenia. Zgodnie z art. 194 ustawy emerytalnej, do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie pozostają w mocy przepisy wykonawcze wydane na podstawie ustaw i dekrety wymienionych w art. 195, jeżeli nie są sprzeczne z przepisami niniejszej ustawy. Takim przepisem jest zarządzenie nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 23 grudnia 1994 r., na które w niniejszej sprawie powołuje się skarżący. Jednakże, jak zauważył Sąd Najwyższy, wskazane zarządzenie utraciło moc z dniem 30 marca 2001 r. na mocy art. 75 ust. 2 ustawy z dnia 22 grudnia 2000 r. o zmianie niektórych upoważnień ustawowych do wydawania aktów normatywnych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 120, poz. 1268). Natomiast na podstawie art. 194 ustawy emerytalnej zachowało moc wydane na podstawie art. 5 ust. 5 oraz art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (Dz.U. Nr 5, poz. 32 ze zm.) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty - oczywiście w takim zakresie, w jakim nie jest sprzeczny z przepisami ustawy emerytalnej. Załącznik nr 4 do tego rozporządzenia wymienia jedynie stanowiska dozoru ruchu i kierownictwa ruchu kopalń siarki lub węgla brunatnego (odesłanie do art. 6 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin). W związku z powyższym, jedynym aktem prawnym regulującym omawianą kwestię zatrudnienia pod ziemią na stanowiskach dozoru ruchu oraz kierownictwa ruchu kopalń kwalifikowanego jako praca górnicza jest wyłącznie art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej. Wynika z niego, że praca pod ziemią na stanowisku dozoru oraz kierownictwa ruchu kopalń stanowi pracę górniczą, nie wiadomo natomiast, jakie stanowiska mogą być tak kwalifikowane (wyrok Sądu Najwyższego z 17 kwietnia 2024 r., I USKP 5/24, OSNP 2025 nr 3, poz. 30).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczącego podobnej problematyki, a mianowicie znaczenia wykazów resortowych, zawierających stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wydanych na podstawie § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku

emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), wskazuje się, że wykazy te obecnie mają znaczenie jedynie w sferze dowodowej. Mają one zatem charakter głównie informacyjny, techniczno-porządkujący i uściślający, a nie bezpośrednio normatywny. Stąd też, jeżeli jakieś stanowisko jest ujęte w wykazie resortowym, to nie można tej okoliczności ignorować, ponieważ płynie z niej domniemanie faktyczne, że praca na tym stanowisku w istocie była wykonywana w szczególnych warunkach (wyroki Sądu Najwyższego z: 20 października 2005 r., I UK 41/05, OSNP 2006, nr 19-20, poz. 306; 25 lutego 2010 r., II UK 218/09, LEX nr 590247; 26 maja 2011 r., II UK 356/10, LEX nr 901608; postanowienie Sądu Najwyższego z 12 marca 2024 r., III USK 98/23, LEX nr 3699518). Odpowiednio zatem takie samo znaczenie można przypisać Załącznikowi nr 1 do zarządzenia nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 23 grudnia 1994 r., który określa stanowiska kierownictwa ruchu i dozoru ruchu podziemnych zakładów górniczych, na których zatrudnienie uważa się za pracę górnictwem.

Sąd Najwyższy zwrócił również uwagę, że przy wykładni art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej mając na uwadze, że chodzi o zatrudnienie wprawdzie „pod ziemią”, ale jednak na stanowiskach, które niekoniecznie wiążą się z pracą wykonywaną wyłącznie pod ziemią, wykładnia tego przepisu musi uwzględniać istotę obowiązków przypisanych danemu stanowisku dozoru (kierownictwa) ruchu. Jeśli zatem czynności wykonywane na powierzchni stanowią zasadniczą część obowiązków, a zjazdy pod ziemię w stosunku do nich są incydentalne, to nie ma podstaw, aby tak wykonywaną pracę kwalifikować pod normę art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej.

W postanowieniu z 14 czerwca 2023 r. (III UZP 4/23, OSNP 2024 nr 1, poz. 7 z glosą krytyczną M. Raczkowski, Emerytura z tytułu pracy w dozorze i kierownictwie ruchu w kopalni odkrywkowej. Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego – Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 14 czerwca 2023 r., III UZP 4/23, OSP 2025, nr 1, s. 7) Sąd Najwyższy podkreślił, że dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach kwalifikacji dozoru jako pracy górniczej dotyczyło prac wykonywanych w kopalniach głębinowych, wypracowało jednolite orzecznictwo. W przypadku prac tego rodzaju już z samej treści art. 50c

ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej wynika, że pracą taką są tylko prace wykonywane „pod ziemią”. Dlatego w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że praca na stanowiskach dozoru (kierownictwa) ruchu nie może być uwzględniona przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej, jeżeli czynności wykonywane na powierzchni stanowią zasadniczą część obowiązków, a zjazdy pod ziemię w stosunku do nich są incydentalne (wyroki Sądu Najwyższego z: 19 kwietnia 2006 r., I UK 246/05, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 115; 23 marca 2010 r., II UK 273/09, LEX nr 1001309; 7 marca 2013 r., I UK 533/12, LEX nr 1555244; 11 lutego 2020 r., I UK 352/18, LEX nr 3221392; 26 lutego 2020 r., I UK 363/18, OSNP 2021 nr 3, poz. 33; 24 listopada 2022 r., III USKP 7/22, LEX nr 3482177). W przypadku wykonywania pracy o charakterze mieszanym (tj. pod ziemią i na powierzchni) praca ta stanowi pracę górniczą, jeżeli jest wykonywana pod ziemią co najmniej przez połowę dniówek roboczych w miesiącu, obliczanych w stosunku do czasu pracy obowiązującego w myśl zasad Kodeksu pracy w danym zawodzie (wyroki Sądu Najwyższego z: 8 maja 1989 r., II URN 34/89, PiZS 1989, nr 10; 3 marca 2011 r., II UK 297/10, LEX nr 817534; 8 maja 2012 r., I UK 401/11, LEX nr 1214547). Sąd Najwyższy w wyroku z 21 marca 2023 r. (I USKP 9/22, OSNP 2023 nr 11, poz. 125) zaakcentował, że zwrot „w połowie dniówek roboczych” pojawia się w ustawie emerytalnej dwukrotnie, odnosząc się do szczególnych grup osób wykonujących prace górnicze. Przede wszystkim chodzi o pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwach montażowych, przedsiębiorstwach maszyn górniczych, zakładach naprawczych i innych podmiotach wykonujących dla kopalń określonych w pkt 1 podziemne roboty budowlano-montażowe, roboty przy naprawie maszyn i wdrażaniu nowych urządzeń (art. 50c ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej), ale także pracowników dozoru ruchu i kierownictwa ruchu kopalń (art. 50d ust. 2 ustawy emerytalnej). W obu przypadkach chodzi zatem o osoby, które z racji charakteru pracy tylko sporadycznie pracują w warunkach „górniczych”, zatem, aby mogły one skorzystać z emerytury górniczej, wprowadzono pewne minimalne okresy pracy - „co najmniej połowę dniówek roboczych w miesiącu” - uprawniające do zakwalifikowania ich pracy w danym miesiącu jako pracy górniczej. W konsekwencji należy uznać, że chodzi tu o regulację szczególną, adresowaną tylko do wskazanych grup pracowników, zawężającą ogólną przesłankę „połowy wymiaru

czasu pracy” z art. 50b ustawy emerytalnej przez nakazanie uwzględniania liczby dniówek w miesiącu. Nie może być zatem uwzględniona przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej praca na stanowiskach dozoru (kierownictwa) ruchu, jeżeli czynności wykonywane na powierzchni stanowią zasadniczą część obowiązków, a zjazdy pod ziemię w stosunku do nich są sporadyczne (wyrok Sądu Najwyższego z 26 lutego 2020 r., I UK 363/18, OSNP 2021 nr 3, poz. 33; postanowienie Sądu Najwyższego z 10 września 2024 r., I USK 503/23, LEX nr 3774111; A. Napiórkowska, Praca wykonywana co najmniej „w połowie wymiaru czasu pracy” uwzględniana przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej na podstawie art. 50b ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 marca 2023 r., I USKP 9/22, OSP 2024, nr 11, s. 84).

W niniejszej sprawie Sąd pierwszej instancji ustalił, że zakres pracy wykonywanej przez wnioskodawcę na stanowisku Starszego Inspektora do Spraw Gospodarki Wodno-Ściekowej pod ziemią opowiada stanowisku Starszego Inspektora Technologii Górniczej pod ziemią wymienionym w zarządzeniu nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu z 23 grudnia 1994 r. i nie było konieczności przedkładania wykazu zjazdów, gdyż jest to praca zaliczana do pracy górniczej zgodnie z art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej jako praca pod ziemią na stanowiskach dozoru ruchu oraz kierownictwa ruchu kopalń. Ze stanowiskiem tym nie zgodził się Sąd drugiej instancji, uznając, że analiza wykazu zjazdów ubezpieczonego w spornym okresie, zamieszczona w aktach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ubezpieczonego, pozwala zauważyć, iż - niezależnie od twierdzeń ubezpieczonego - zjazdy w określonych miesiącach miały charakter incydentalny, o czym świadczy ich liczba - czterech zjazdów w miesiącu. Sąd Apelacyjny, mając na uwadze utrwaloną linię orzecniczą, uznał, iż praca wnioskodawcy w spornym okresie nie mogła wpłynąć na wymiar czasu pracy niezbędny do nabycia uprawnień do emerytury w trybie art. 50a ustawy emerytalnej, gdyż wykonywana była pod ziemią tylko sporadycznie.

Wobec niewykazania przez ubezpieczonego istnienia powołanych przesłanek przysąd Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania orzeczono

stosownie do art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935 ze zm.).

(J.K.)

[a.ł]